

Ville Kallinen:

Ville Pörhölä (1897–1964), toimitusjohtaja, olympiavoittaja

Kuulantyyntönnön olympiavoittaja Ville Pörhölä pukkasi itsensä historian kirjoihin Antwerpenin olympialaisissa 1920. Menestystä karttui myös moukarihäkistä 1932 Los Angelesissa, missä Pörhölä saavutti hopeaa. Urheilussa Pörhölälle tärkeää oli lajitekniikoiden hallitseminen, ja se ettei politiikkaa sotkettu kilpailuille. Menestystarina sai jatkoa työelämässä, kun Pörhölä teki hienon työuran sahateollisuuden parissa toimien Rovaniemen saha Oy:n toimitusjohtajana. Pörhölä otti kriittisesti kantaa suomalaiseen urheilumaailmaan kirjoittaen tekstejä eri julkaisuihin. Persoonaltaan Röyttän karhuna tunnettu Pörhölä oli etenkin nuoruudessaan hieman äkkipikainen, mutta tästä huolimatta rauhaa rakastava ihminen eikä halunnut riidellä. Kiitokseksi elämäntyöstään Ville Pörhölälle on myönnetty Suomen liikuntakulttuuriin ja urheilun kultainen ansioristi.

Jouluaattona 1897 Alatornion Raumon kylällä maailmaan syntyi karhun voimat omaava poika, joka myöhemmin tunnettaisiin nimellä Ville Pörhölä. Hänen vanhempansa olivat Fredrik Wilhelm Horneman (myöh. Pörhölä) ja Anna Karolina Keskitalo. Alun perin hänet nimettiin Frans Vilhelm Hornemaniksi. Myöhemmin suomalaisen identiteetin vahvistamiseksi perhe vaihtoi sukunimensä Pörhöläksi ja Frans Vilhelm vuorostaan etunimensä Villeksi. Nimen vaihdossa nuorta Pörhölää oli avustamassa Tahko Pihkala.

Perhe muutti isän töiden perässä Röyttään 1899, jossa Ville Pörhölä vietti suuren osan lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Röytässä virikkeiden määrä oli rajallinen, joten pääasiassa aika kului fyysisten ponnistelujen parissa. Pörhölään perheessä ensimmäiset kipinät urheiluun syttyivät tuvan lattialla, jossa selattiin kuumeisesti Urheilulehteä. Viimeinen niitti urheilu-uran alkamiselle olivat Tukholman olympialaiset 1912 ja huikea suomalaismenestys. Päämäärätietoinen nuori Ville Pörhölä ilmoitti ”olen mie sielä vielä itekkin”. Harvinaista tarinassa on se, että usein tuohon aikaan vanhemmilla oli tärkeä rooli urheilu-uran alkamisessa,

mutta niin ei tässä perheessä ollut. Isä Vilhelmiä kiinnosti enemmän politiikka ja äiti Karoliina oli kiireinen taloudenhoidon kanssa. Myöskään sisarusparven ainutta tyttöä Huldaa, ei ilmeisesti urheilu kiinnostanut.

Pörhölän nuoruudessa ei juuri urheiluvalmentajia ollut, joten oppi oli itse haettava muualta. Veljiensä Uunon, Kallen ja Leevin kanssa he hakivat tietoa lajitekniikoista muun muassa urheiluoppaista. Apua alkutai-paleella tuli myös N. Heleniukselta, joka osasi avustaa lajitekniikoiden kanssa. Komeiden raamiensa vuoksi Pörhölä suuntautui räjähtävyyttä ja voimaa vaativien heittolajien pariin. Hän oli myös luonteeltaan välillä hieman räjähtävää sorttia, joka lienee osasyynä lajin valintaan.

Koulutaival vei Pörhölän opiskelemaan Ouluun. Siellä hän suoritti opintoja kaupakoulussa 1915–1917. Samoihin aikoihin Pörhölä aktivoitui kilpamentillä ensimmäisiä kertoja Röyttän Jyskyn riveissä. SVUL:n Oulun piirissä tapahtui 1915 jako ja perustettiin uusi Perä-Pohjolan piiri. Pörhölä osallistui kiekonheittoon 1916 Perä-Pohjolan piirin mestaruuskisoissa. Tästä alkoi matka kohti tähtiä.

Opintojen jälkeen oli aika siirtyä armeijan harmaisiin. Pörhölä aloitti asepalveluksena 1919 Oulussa, mutta sai siirron hieman myöhemmin Santahaminaan, koska samana vuonna hän oli noussut suomalaisen kuulantyyntönnön eliittiin. Tuloskehityksensä ansiosta hänet oli valittu olympiavalmennettavien ryhmään, jonka valmentajana toimi Jaakko Mikkola. Tulosten parantuessa tasaisen varmasti nuori mies saavutti sen, mistä pienenä poikana unelmoi: olympialaiset. Edustuspaikka Antwerpenin olympialaisiin 1920 oli vain osa unelmaa, sillä Pörhölä uskalsi unelmoida tähtiin pääsystä. Tämä mies tavoitteli olympiakultaa!

Antwerpenin olympialaiset olivat suomalaisittain yhtä juhlaa. Heti avauspäivänä suomalaiset murskasivat muut kilpailijat keihäänheitossa Jonni Myyrän johdolla ottaen nelosvoiton. Seuraavana kisapäivänä olikin jo kuulamiesten vuoro. Pörhölää oli jännittänyt kuulantyyntönnön alkukarsinta niin kovin, ettei meinannut saada nukutuksi edeltävänä yönä. Alkukilpailu meni vielä hermoilla, mutta loppukilpailuissa sitten räjähti. Ville Pörhölä toisti saman tempun, minkä oli tehnyt joitakin päiviä takaperin harjoituskentällä. Hän oli lyönyt amerikkalaiset ennakkosuosikit ja voittanut sensaatiomaisesti olympiakultaa.

Suomalaisten valtaisan menestyksen myötä Suomessa alkoi urheilubuumi. Juuri itsenäistyneelle nuorelle kansalle tämä toimi loistavana

yhdistäjänä. Pörhölän menestys oli tärkeänä osatekijänä muun muassa siinä, että Tornioon rakennettiin uusi urheilukenttä. Menestyksen myötä Pörhölästä oli tullut legenda, josta paikalliset miehet puhuivat ”Röyttän karhuna”. Voittokulku jatkui kisojen jälkeen, sillä Pörhölä kävi putsaamassa pöydän kaikissa kansallisissa ja kansainvälisissä kisoissa 1920 olympialaisten jälkeen. Samana vuonna hän astui reserviin alikersanttina.

Meriittilistalle kuulantyyntöistä kirjataan myös epävirallinen Euroopan mestaruus 1922. Epäviralliseksi tittelistä tekee sen, että Pörhölä voitti itse asiassa Englannin mestaruuskisat, joissa oli silloin parhaat eurooppalaiset mukana. Tuohon aikaan ei vielä nimittäin järjestetty Euroopan mestaruuskilpailuja. Samaan aikaan ”Röyttän karhu” hallitsi itseoikeutetusti myös suomalaisia kuularinkejä voittaen useita Suomen mestaruuksia.

Onni kukoisti myös urheilun ulkopuolella. Varjakassa 1922 Pörhölä tapasi tulevan aviopuolisonsa Ida Johanna Nygårdin, joka tunnetaan paremmin Hannana. Asiat etenivät nopeasti, sillä heidän häitään tanssittiin jo seuraavana juhannuksena 1923. Jälkikasvua heille syntyi kahden lapsen verran.

Kuulantyyntöön ohella Pörhölää kiinnosti myös moukarinheitto. Lopulta selkävaiivat pakottivat hänet tekemään lajin vaihdon moukarin pariin. Pariisin olympialaisissa hän kävi vielä työntämässä kuulaa, mutta selkävaivojen vuoksi menestys jäi Antwerpeniin verrattuna laihaksi ja tuloksena oli seitsemäs sija. Seuraavana vuonna hän kuitenkin näytti, ettei ole mikään kehäraakki ja työnsi uuden Suomen ennätyksen. Tämän jälkeen kuulantyyntö sai hiljalleen jäädä, ja siirtyminen moukarinheiton pariin oli tosiasia.

Hiljalleen Pörhölä kipusi moukarinheitossakin kohti kansainvälistä kärkeä. Hän oli jo ehdolla 1928 Amsterdamin olympialaisiin, mutta joutui vetäytymään edustuspaikan metsästyksestä taloudellisesti syistä. Pari vuotta myöhemmin alkoi tapahtua ja 1930 Pörhölä täräytti pöytänsä moukarinheiton Suomen ennätys lukemat 53,77 metriä, joita hän korjaili vielä muutama otteeseen myöhemmissä kilpailuissa. Hän lähti nälkäisenä Los Angelesin olympialaisiin 1932 metsästämään mitalia. Nälkä saatiinkin tyydytettyä ja kotiin tuomisina oli olympialaisten hopeamitali. Kansainvälinen urheilumenestys sai vielä viimeisen kruununsa 1934,

kun Pörhölä voitti Euroopan mestaruuden Torinossa. Viimeisen kerran karhu osallistui arvokisoihin Berliinin olympialaisissa 1936, mutta tällä kertaa sijoituksena oli 11. sija.

Pörhölän pitkä menestyksekkäs ura oli kääntynyt loppusuoralle. Vielä muutamia kertoja kävi ”Röyttän karhu” murisemassa Berliinin olympialaisten jälkeen kilpакentillä. Kaikki hyvä loppuu kuitenkin aikanaan, kun 1938 Pörhölä kilpaili viimeisen kerran Kajaanin Puutavaraosakeyhtiön urheilukentän vihkiäiskisoissa. Tämän jälkeen hänellä oli enemmän aikaa keskittyä työtehtäviin ja perhe-elämään.

Pörhölä toimi päivätoisissa sahateollisuuden parissa läpi elämänsä. Työura alkoi jo 1910 Kemi Oy:n Röyttän sahalla, jossa hän toimi muun muassa lautatarhalla puutavaran ylösottajana, viilakamarissa sahanterien kunnostuksessa ja myöhemmin työnjohtotehtävissä. Röyttän sahalla hän työskenteli lähes kymmenen vuotta, kunnes siirtyi Viipuriin lyhyeksi aikaa Vekrotniemen sahalle 1921. Samana vuonna hän siirtyi takaisin Tornioon Kandelin EFTR firmaan kassanhoitajaksi ja lastausesimieheksi. Seuraava työpaikka löytyi Oulu Oy:n Varjakan sahalta 1922–1928. Laman aikana Pörhölä teki hajanaisesti töitä eri paikkakunnilla. Pörhölä joutui sotatanttereele työuransa keskivaiheilla kesäsodassa 1941, kaukopartiomiehenä Sallan rintamalle. Sodan jälkeen Pörhölä löysi työpaikan, jossa hän työskenteli aina eläkkeelle asti. Rovaniemen saha Oy sai Pörhölästä toimitusjohtajan 15 vuoden ajaksi, kunnes Pörhölä asettui eläkkeelle lepäämään.

Ville Pörhölällä oli monia tärkeitä ihmisiä elämänsä aikana oman perheensä lisäksi. Tärkeitä idoleita nuoruudessa olivat muun muassa Armas Taipale ja Jonni Myyrä, joista myöhemmin tuli hyviä ystäviä urheilun kautta. Urheilun kautta Pörhölä sai myös muita ystäviä, kuten Tahko Pihkala, Paavo Nurmi ja Urho Kekkonen. Erityisen tärkeä rooli on ollut Arvo Vimparilla, joka oli läheinen harjoituskaveri. Merkittävää apua hän sai nuoruudessaan myös seppä-Antikaiselta, joka teki hänelle urheiluvälineitä.

Eläkepäiviään Pörhölä vietti vaimonsa Hannan kanssa Raumossa. Lapsenlasten kanssa Pörhölä vietti mielellään aikaa yleisurheilun lajitekniikoita opettaen. Vanhoilla päivillään Pörhölä tarttui myös kynän varteen. Pääasiassa hän kirjoitteli urheiluaiheisia tekstejä eri julkaisuihin, mutta otti hän kantaa välillä politiikkaankin. Kannanotot johtivat Pör-

hölän ja Kekkonen välien tulehtumiseen. Pörhölällä oli tapana ilmaista mielipiteensä hyvin suoraan. Erityisen tärkeää hänelle oli urheilun pitäminen urheiluna, eikä sotkea politiikkaa siihen mukaan. Monesti hän otti kantaa SVUL:n ja TUL:n kiistoihin ja yritti ehdottaa omia ratkaisumalleja. Neljän aktiivisen eläkevuoden jälkeen marraskuussa 1964 Ville Pörhölä asettui viimeiselle levolle.

Lähteet

Herva, Heikki; Herva, Kaisa. *Röyttän Karhu – Ville Pörhölä*. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 18. Helsinki 1997.

Sjöblom, Kenth; Viita, Ossi; Kokkonen, Jouko; Laine Leena; Kanerva, Juha; Itkonen, Hannu ja Siukonen, Markku. *Sadan vuoden olympiadi, Suomalaisen olympialiikkeen historia*. WSOY, Helsinki 2007.